

/Bloedverwanten

Erik en Dirk van Lieshout

Erik van Lieshout (Deurne, 1968) woont en werkt in Rotterdam. Hij studeerde aan de Academie voor Kunst en Vormgeving in Den Bosch en ging daarna naar De Ateliers in Amsterdam. Hij maakt tekeningen, schilderijen, installaties en video's. Erik won diverse prijzen, waaronder de Wim Izaksprijs, de tweede prijs bij de Prix de Rome, de Dolf Henkes Prijs en de Jordaan-Van Heek Prijs. Zijn werk is over de hele wereld tentoongesteld. Vorig jaar was hij een van VPRO's Zomergasten. Op dit moment is zijn werk te zien in het Museum für Moderne Kunst in Frankfurt, het Museion in Bolzano, Galerie Guido W. Baudach in Berlijn en bij de openingstentoonstelling van het vernieuwde Stedelijk Museum Amsterdam. www.erikvanlieshout.com

Dirk van Lieshout (Helmond, 1973) woont en werkt net als zijn broer in Rotterdam. Ook hij ging naar de Academie voor Kunst en Vormgeving in Den Bosch en De Ateliers in Amsterdam. Dirk maakt maquettes, installaties en tekeningen. Op dit moment is zijn werk te zien in het Song Zhuang Art Center in Peking. Eind september wordt een nieuwe sculptuur aan de Thoolenburgplas in Hoofddorp onthuld. www.dirkstudio.com

Op de vraag of de kunstenaars Erik (44) en Dirk (38) van Lieshout elkaar vaak spreken en waar het dan over gaat, zegt Erik: "Over kunst en over familie. Ik had ons pa pas een boek gegeven dat ik heel goed vond. Maar hij vond het heel slecht en daar kregen we ruzie over. Dan bel ik Dirk en zeg: 'Wat moet ik daar nou mee?'" Dirk: "Bij ons is 't het ene of het andere uiterste. Er is geen middenweg. Je kon niet een beetje je best doen op school, je moest voluit gaan. Ook in je werk, je gaat door tot iets goed is." En dat is een moeilijk te bepalen punt in de kunst. Vragen ze hun vader om een oordeel? Erik: "Dat doe ik dus niet meer. Dan krijg je dat gezeik over waarom het volgens hem wel of niet goed is." Dirk: "Onze moeder is heel anders. Die kijkt meer vanuit intuïtie." Erik: "Zij heeft geen moralistisch waardeoordeel. Dingen zijn in haar ogen zelden fout. Als intentie en energie maar kloppen." Dirk: "Zelf probeer ik een werk niet meer direct te beoordelen, maar er omheen te lopen, te kijken of er meer dimensies of interpretaties in zitten. Zonder er direct het etiket 'goed' of 'slecht' op te plakken." Erik: "Dat is heel goed wat je daar zegt, Dirk! Zie je, daar heb ik nou wat aan. Ik kan niet goed relativiseren, ga overal vol in. Dirk kan dat beter dan ik. Die durft afstand te nemen."

Erik van Lieshout is de oudste van vier kinderen. De eerste zes jaar van zijn leven groeide hij met zusje Daniëlle op in Deurne, in een net rijtjeshuis. Er was structuur, duidelijkheid. Toen zijn oma overleed, verhuisden ze naar haar boerderij in Helmond. Het was midden jaren zeventig, en in Helmond brak het hippie-tijdperk aan. Hun ouders gingen daar helemaal in op. De structuur maakte plaats voor chaos. En daarin kwam de eenzijdige tweeling Dirk en Bart ter wereld. "We hebben niets anders dan die chaos gezien," zegt Dirk. Op de boerderij van de Van Lieshoutjes heerste een zigeunerachtige communesfeer, met altijd mensen over de vloer. Dirk: "Ook omdat onze vader maatschappelijk werker was. De spoedgevallen die hij nergens anders kon plaatsen, trokken bij ons in. Soms bleef iemand een dag, soms twee jaar. Niemand keek naar ons om."

Erik imiteert zijn moeder met een hoge stem: "Ik zag andere moeders altijd bij hun kroost in de wieg kijken. Ik niet, hoor. Ik was totaal niet geïnteresseerd in kinderen!" Dirk: "Onze ouders waren ontzettend sociaal naar anderen." Erik: "Ze kwamen op voor de mijnwerkers. Protesteerden voor iets in Nicaragua. Stortten zich op de Wereldwinkel." Dirk: "Maar ze vergaten tijd en aandacht aan ons te besteden. Wij moesten onszelf maar zien te redden. Daardoor waren we op

‘Wil je niet de beste zijn van ons gezin?’
‘Nee. Ik doe gewoon wat ik leuk en mooi vind.’

elkaar en op onze fantasie aangewezen. We verzonnen spelletjes, bouwden hutten, verkleedden ons, beschilderden een oude auto die op het erf stond.”

Erik wist aanvankelijk niet welke richting hij op wilde. Misschien iets sociaals. Activiteitenbegeleider, zoals zijn moeder. Of kok. Maar toen hij op een papiertje een tekening maakte, wist hij dat dát het was. En hij wist ook meteen dat het zou lukken. Al op zijn 26ste hing een hele zaal van het Stedelijk Museum vol met zijn werk. Inmiddels is hij uitgegroeid tot een van de bekendste hedendaagse kunstenaars van Nederland. Erik maakt nog altijd tekeningen en schilderijen, en ook veel videokunst. In de films *Happiness* (2003) en *Up!* (2005) zoekt hij tot op de bodem de relatie met broer Bart en zijn moeder uit.

Dirk wilde eigenlijk acteur worden. Maar toen hij niet werd aangenomen voor de toneelschool begon hij collages te maken. Daarin vond hij zichzelf. Inmiddels maakt hij naast installaties vooral maquettes en tekeningen, vaak met een gevoelige of komische noot. Vinden ze alles van elkaar goed? Dirk: “Ik heb wel moeite gehad met die films waarin mijn moeder en mijn broer Bart een belangrijke rol speelden. Erik ging ver in de confrontatie. Dat vond ik moeilijk om te zien.”

Erik: “Maar ik ben toch je broer, die in wezen niets fout kan doen?”

Dirk: “Voor mij komt het soms te dichtbij. Als mijn tweelingbroer Bart wordt aangepakt, bijvoorbeeld. Die zie ik als een verlengde van mezelf. En dat doet pijn.”

Erik: “En dan denk ik: ja, godverdomme, wat is dat nou. Kunst móet ver gaan. Confronteren, communiceren.”

Was het niet gek voor Dirk om net als zijn broer kunstenaar te worden? Dirk: “Erik heeft mij aangemoedigd.”

Erik, verbaasd: “O ja? Hmm. Ik zou het moeilijk hebben gevonden om een broer te hebben die al in het Stedelijk hing terwijl ik zelf nog moest beginnen. Maar Dirk zit toch anders in elkaar.”

Dirk: “Ik maak toch andere dingen?”

Erik: “Ja, maar wil je niet de beste zijn van ons gezin?”

Dirk: “Nee. Ik doe gewoon wat ik leuk en mooi vind. Erik zit op het allerhoogste niveau. Ik streef dat niet per se na.”

Erik: “Maar soms zie ik jouw werk... Bijvoorbeeld die tekeningen die je in China hebt gemaakt: *Homesick*. Het doet bijna pijn, zo mooi. Superintens. Daar kan ik jaloers op zijn. Net als op het kind dat je nu hebt. Ik wil niet per se kinderen. Toch ben ik jaloers.”

Dirk: “Ik ben bang geweest dat de kunst zou stoppen bij de komst van mijn kind. Ik was bang dat de baby het kunstwerk zou worden en de rest zou opdrogen. Maar er is juist meer kunst gekomen.”

Erik: “Ik vind het jammer dat ik nog steeds niet klaar ben met ons pa. Ik wil hem graag zien als een vriend. Maar het lukt me niet.”

Dirk: “Waarom dan niet, Eer?”

Erik: “Ik doe mijn best. Ik neem me elke keer weer voor niet te gaan zeggen hoeveel ik verdiend heb. En welke shows ik erbij heb. Maar ik ben nog steeds de zoon die zich moet bewijzen. Die de concurrentie aangaat met zijn eigen vader. Kon ik het maar laten. Aan de andere kant: het levert nog eens een kunstwerk op.”

Dirk: “Zo is dat.”

door Ivo van Woerden beeld Jouk Oosterhof